داماوی موکریانی

نووسراوێکه:

چیرۆکی ژیانی زانا و مێژوونووس وێژەوان و نیشتمان پەروەرێکی گەورەی کورد (سەید حوسێن حوزنی موکریانی) پێشان ئەدات

پێشەکی

(داماو) یاخود (سەید حوسێن حوزنی موکریانی). وەک ئەستێرەیەکی گەش لە (سابلاخ)ەوە بەسەر شاخەکانی کوردستانی گەورەدا کشا و گەیشتە ئاسمانی شارە بەناوبانگە جوانکیلانەکەی (ڕەواندز). ئەو ناوچەیە کە گەلێک ساڵ بوو شەوەزەنگی نەخوێندەواری و بەدکاری تاریکی کردبوو، (داماو) بەبیروباوەڕە پڕشنگدارەکانی و، نووسراوە کوردییە نرخدارەکانی و، چاپخانە خنجیلانەکەی خۆی ڕۆشنی کردەوە. بیروباوەڕی پڕ و پووچ و خواروخێچی بێگانە پەرستیی لە مێشکی هەزاران کوردی (ڕەواندز) کردە دەرەوە و، لە جێی ئەو بیروباوەڕی پیرۆز و بەرزی (کوردایەتی)ی دامەزراند. ئەو کاتە ساڵی ١٩٢٦ بوو. (داماو) کە لە شاری (حەلەب)دا بەنهێنی هاوکاریی شۆڕشگێڕەکانی (کوردستانی ژووروو)ی ئەکرد لە دژی (تورکە کەمالییەکان)، کە لە بەڵێنی خۆیان پەشیمان بووبوونەوە و مافی کوردییان خستبووە ژێر پێوە، لەلایەن ئەوان و فەرەنسزەکانی دۆستیانەوە تەنگەتاو کرابوو، تووشی بەندیخانە کرابوو، ئازار و زیانی پێ گەیێندرابوو، کاتێ کە لە بەندیخانە ڕزگاری بوو، نەوەستا دەمودەست بەخۆی و چاپخانەکەیەوە دەربازبوو و خۆی گەیاندە (ڕەواندز). تا ساڵی ١٩٤٣ لەوێ مایەوە. پاشان لەلایەن هەندێ کەسانی خراپ و فەرمانبەرانی ناپاکەوە ئازاردراو خرایە تەنگانەوە. دەربازبوو و، پەڕەوازە بوو، بۆ (بەغدا) تا ساڵی ١٩٤٧یش هەر بەنووسین و چاپ کردنەوە خەریک بوو، تا گیانی پاکی بەخاک سپارد.

(داماو) لە بنەماڵەیێکی خوێندەواری هەژاری شاری (سابڵاخ)دا لەدایک بوو. ئەوساکە ساڵی (١٣١١)ی کۆچی بوو. هەر کە چاوی کردەوە، نیشتمانەکەی خۆی لەژێر چنگی زۆرداریدا دی، وێرانی کردبوو. لە باوکی و نەنکی و خاڵە خوێندەوارەکانیەوە ئازار و هاوار و ئاواتی (کوردستان) تێ گەیشت. بەوە گیانی (کوردایەتی)ی کرا بەبەردا. هەندێکی خوێند و لە تەمەنی دوانزە ساڵییەوە لە نیشتمانەکەی خۆی جیا بووەوە و، کەوتە دوای خوێندن و فێربوون و پیشەسازی، لەناو کوردستانی گەورە و خاکە دراوسێکانیدا. دوایی بەکامی خۆی گەیشت و بوو بە(زانایەکی نیشتمان پەروەر) و (وێژەوانێکی ڕێ پێشاندەر) و (پیشەسازێکی دەست ڕەنگین) و مێژوونووسێکی هونەرمەند. ژیانێکی ساکارانەی

هەژارانە ژیا، پڕ لە کولەمەرگی. جاربەجارێکیش ئەحەسایەوە و ئەبووژایەوە. بەڵام سامانێکی گەورەی نرخداری لە نووسراوانی خۆی و کەسانی تر پێشکەشی (گەنجینەی زانست و هونەر و وێژەی کوردی) کرد. (داماو) ئەوەندەی بۆم دەرکەوتووە: (٤٧) نووسراوی کوردیی داناوە. لەمە (١٧) نووسراوی چاپ کردووە. (١٠) گۆڤار و ڕۆژنامەشی دەرهێناوە. (١٢) نووسراوی کەسانی تریشی لەسەر ئەرکی خۆی چاپ کردووە. وەک مامۆستا گیوی برای ئەڵێ نووسراوانی تریشی هەبوون، نەماون، لەبیر چوونەتەوە. ئەمانە و وەک بۆم دەرکەوتووە، (داماو) یارمەتی دەری کۆمەڵە شۆڕشگێڕەکانی کورد بووە. دەستی داماو و لێ قەوماوانی کوردی گرتووە، چ بەپارە، چ بەکار.

داخەکەم (حوزنی) تاما ژیانێکی تاڵی ڕابووارد، نرخی خۆی پێ نەدرا. ڕێزی تەواوی لێ نەگیرا. بەپێچەوانەوە ئازار درا. زیانی پێ گەیێنرا. بەڵام لە هەموو دەمێکا نموونەی زرنگی و مەردایەتی و شۆڕشگێڕی و نیشتمانپەروەری بوو. بۆ بیروباوەڕی (کوردایەتی) ئەژیا، نەک بۆ خۆی.

(داماو) توانی بەژیانی خۆی، ژیانی هەزاران کورد بگۆڕێ و ئاراستەیشی بکات بۆ سەر ڕێگای نیشتمان پەروەری. پیاوی وا شایستەی ئەوەیە (پەیکەر)ی بۆ بکرێ. (پاشماوەی نووسراوە دەستنووسەکان)ی بۆ لە چاپ بدرێ. خانوو و باخچە و نووسراوخانە و کەلوپەلەکانیشی بکرێن بەناوازەگاهێک بۆ ئەوانەی دێنە (ڕەواندز) و (داماو) و (کورد)یان خۆش ئەوێ. ئێمەیش ئەگەر ئەمەمان لە دەست بێ بۆ (حوزنی)ی بکەین، گیانی شاد ئەکەین، هانەی هەموو نووسەر و زانا و هونەرمەندێکی کوردیش ئەدەین کە وەک ئەو خۆی بەخت بکات لەپێناو (کورد) و (کوردستان)دا.

درووود بۆ گیانی پاکی (حوزنی) کە سەری خۆی و ئێمەیشی بەرزکردەوە.

سلێمانی: ١٩٧٢/١/٦

شاکر فەتاح

پێگەیشتنی داماو

ناوی خۆی (حسێن کوڕی سەید عەبدوللەتیف کوڕی شێخ ئیسماعیل کوڕی شێخ لەتیف)ی خەزاییە. گەلێک نازناویشی بۆ خۆی بەکارهێنا، وەک: (حوزنی)، (خدۆک)، (داماو) (بێژەن). بەڵام لەم دواییەدا، (داماو)ەکەی لە هەموویان زۆرتر بەکارئەهێنا.

لە ڕۆژی پێنج شەممەی ٢٢ی مانگی (ربیع الأول)ی ساڵی (١٣١١)[1]ی کۆچیدا، لە شاری (سابڵاخ)، لە گەڕەکی (حاجی حەسەن)دا لەدایک بووە.

هەر لە منداڵییەوە نیشانەی وت و وریایی و زیرەکی و ژیری و گورج و گۆڵیی پێوە دیاربوو. تەنیا لای باوکی و خاڵەکانی خۆی خوێندنە سەرەتاییەکانی بەفارسی و بەکوردی و بەعەرەبی خوێندووە. لە تەمەنی دوانزە ساڵییەوە لە ماڵی باوکی دوور کەوتۆتەوە و ئاوارە بووە. بەناو گەلێک شار و دێهاتی

(١) ١٣١١ک: ١٨٩٠.

کوردستانی گەورە و خاکانی تردا گەڕاوە. لەهەر شوێنە شتێک فێربووە. لە زۆر کاتیشدا خۆی خۆی فێرکردووە. تا وای لێ هاتبوو، لەم دواییەدا، بەتەواوەتی لە زانستەکانی ئایین و مێژوو وێژەی کوردی و فارسی و عەرەبی و تورکیدا قاڵ بووبوو. هەروەها لە زمانەکانی ڕووسی و فەرەنسزییشدا شارەزا بووبوو. بێجگە لەوە فێری گەلێک پیشەسازیی بەنرخیش بووبوو، وەک؛ (چاپگەری) و (مۆرهەڵکەندن) و (خۆش نووسی) و (نووسین لەسەر مس و زەرد و شووشە و بەردی نرخدار و دار) و (مۆری لاستیک) و (زینکۆغراف) و (وێنەگری) و (کلێشە هەڵکەندن).

ئەرک و ئازاری ئاوارەیی و، ناخۆشی ژیان و گوزەرانی ناو کوردستان، بەهۆی زۆرداریی داگیرکەران و زۆر و ستەمی ناو کوردەوارییەکە، خۆیەوە، (داماو)ی تەواو پێ گەیاندبوو. کە لەساڵی ١٩٣٤دا دییم، (داماو) پیاوێکی زرنگ و مەند و نەرم و نیان و تێگەیشتوو و ژیرم هاتە پێش چاو. دڵی پڕ بوو بوو لە خەم و خەفەت بۆ نەتەوە و نیشتمانەکەی خۆی، دڵی پڕ بووبوو لە گلاراوی بۆ کەساسی و ڕەنجەڕۆیی خۆی بەدەست ناشێتی و بەدخوویی هەندێک لە هاونیشتمانەکانی خۆیەوە. هەندێ جاریش ڕۆژگار لایەکی ئەکردەوە، لە دەستکورتی و نوشوستی و بەندیخانە و ئاوارەکردن ڕزگاری ئەبوو، پشوویەکی ئەدا و ئەحەسایەوە، بەڵام هەرگیز نیشتمان و نەتەوەکەی خۆی لەبیر نەئەچووەوە. بەو پارانەی دەستی ئەکەوتن و بەو ناز و جیازەی ئەهاتە بەردەمی، بەکەڵک کوردە لێقەوماو و بێچارە و هەژارەکان ئەهات، وەک لە (سوریە) و (لوبنان)دا کردی. هەموو دەمێکیش تا دەستی ڕۆیشتبێ بەنهێنی فەرمانی گرنگ گرنگی ئەبینی لەگەڵ شۆڕشگێڕەکانی کوردستاندا. لە (حەلەب) و (ڕەواندز) و (هەولێر) و (سلێمانی) و (بەغدا)یشدا، بێ ووچان خەریکی نووسین و چاپکردن و بڵاوکردنەوەی نووسراوانی کوردی بوو.

ڕەوشت و سروشتی داماو

(داماو) ئۆقرەی بەخۆی نەئەگرت. پیاوێکی ڕەهەندەبوو. بەدوای زانیاری و کۆکردنەوەی نووسراوانی کوردی و ئەو نووسراوانەدا ئەگەڕا کە لە (کورد) و (کوردستان) ئەدوان. بێجگە لە کوردستان بەخاکی (ڕووسیا) و (تورکیا) و (ئێران) و (ئەفغان) و (سوریە) و (لوبنان) و (میسر) و (حیجاز) و (فەرەنسە)یشدا گەڕا و گەشتی کرد[1]. وەک هەنگ کە لە هەر گوڵەمژێک ئەکات و لەو گوڵ ئاوانە هەنگوین دروست ئەکات، (داماو)یش لە هەر خاکە هونەرێک و بەهرەیەک فێر ئەبوو و، زانستێکی وەدەست خۆی ئەخست. پاشان کە هاتەوە کوردستان ئەو هەموو کۆمەڵە زانست و هونەر و وێژانەی لە شێوەی وتار و نووسراو و گۆڤار و ڕۆژنامەکاندا. وەک چەپکە گوڵێک پێشکەشی کوردەواری کرد.

(داماو) پیاوێکی کەڵەگەتی چوارشانەی قژ زەردی خورمایی دەم و چاو سوور و سپی بوو. ڕیشێکی تۆپی پێوەبوو. لە چاوە گەشە جوانەکانیەوە پڕشنگی زانیین و شارەزایی ئەهاتە دەرەوە. ڕووخۆش بوو. قسە شیرین بوو. هەرگیز پیاو لە هاودەمی تێری نەئەخوارد. کانێک بوو بۆ شارەزایی و هونەرمەندی و

(١) جێگای گومانە ئەم شوێنانە چووبێ، د. کوردستان موکریانیش لە (ڕووناکی)دا تەنیا باس لە (روسیا و ئەستەمبوڵ) دەکات کە سەری لێ داون.

ڕەوشت و خووی بڵند. دڵ فراوان بوو. دەست بڵاو بوو. دڵتەڕ و دەست ڕەنگین بوو. لە هەر کوڕێکا بتدیبیایە کەڵکی لێ وەرئەگیرا. ئەو هەستە نیشتمان پەروەرییەی ئەمەندە کلپە دار و بەتین بوو، لە ماوەی چەند ساڵێکا توانی ناوچەی ڕەواندز لە بێگانە پەرستییەوە وەربگێڕێ بۆ کورد پەرستی. (داماو) هەموو ئامانجێکی ژیانی: (پێشخستنی کورد) و (ئاواکردنەوەی کوردستان) بوو. جا بەو زۆرزانی و شارەزاییەوە کە هەیبوو لە کاروباری ژیاندا توانی گەلێک پیاوی گەورە گەورە و ناودار، چ لەناو کوردەواریدا، چ لەناو بێگانەکاندا بکات بەدۆستی خۆی، هەر بۆ ئەو ئامانجەی کە ڕۆژێک لە ڕۆژان ئەو دۆستایەتییەی ناوەند خۆی و ئەوان بەکار بهێنێ بۆ کەڵکی کوردەواری. لەمەیشا زۆر سەرکەوت.

(داماو) پیاوێکی بەئارام بوو. بەرگەی کارەساتی ناخۆشی جیهانی بەسنگێکی فراوانەوە ئەگرت. جا چونکە سەربڵند و خاوەن ئایین بوو، لە ژیانی ڕۆژانەی خۆیدا ساکار و هەژارانە گوزەرانی ئەکرد. بەڵام لە بەرامبەر ئەرک و ئازاردا؛ کۆڵی نەئەدا ورەی بەرنەئەدا، تا نەگەیشتایە ئامانجەکانی خۆیشی وازی نەئەهێنا.

گەر و گێچەڵ لە کۆڵی نەئەبووەوە!

(داماو) بلیمەتێک بوو بۆ خۆی. بەهەموو هێز و تەووژمێکیەوە خەباتی ئەکرد. ئەو لەگەڵ ئەمەیشدا کە بەتەنگ خۆشگوزەرانیی خۆیەوە نەبوو. ژیانێکی کوڵەمەرگی ئەژیا و پیێشیەوە ئارامی گرتبوو، بەڵام لەسەرێکەوە دوژمنانی کورد لەسەر ئەو خەباتانەی کە ئەی کرد، گەڕیان پێ ئەکرد و تووشی مەینەتییان ئەکرد. لە سەرێکی تریشەوە ئەوانەی بەبەرزبوونەوە و ڕێزگرتن لەوەوە، چاویان بەرایی نەئەدا بیبینن، هەموو جۆرە تەڵەکەبازییەکیان لەگەڵدا ئەکرد و تووشی سەرگەردانییان ئەکرد. جاری وایش هەبوو هەردوو جۆرە دوژمنەکانی لە دژی ئەو یەکیان ئەگرت و تووشی بەندیخانە و ئاوارەکردن و هەژاری و ئازار و ڕیسواییان ئەکرد. هەندێ جار فەرماندارەکانی (ئێران) و (تورکیا) و (عێراق) و (سوریە) و دەسەڵاتدارەکانی (فەرەنسز) و (ئینگلیز) و نۆکەرەکانیان لە فەرمانبەران و مەلاکان و سەرەک هۆزەکان، لە پێ شوێنی سەری ئەگەڕان، هەریەکەیان لە شوێنێکا و لە شێوەیەکا و لە تافێکا ئازاری ئەدا و زیانی پێ ئەبەخشی. (داماو) جاروبار ئەو تەنگ و چەڵەمانەی خۆی بەدڵێکی پڕ لە ئاگرەوە ئەگێڕایەوە. دڵی پیاوی ئەسووتاند. وەک چەڕە دووکەڵ هەناسەیەکی سارد و ڕەنجەڕۆیی لە دڵ و دەروونی و دەمی ئەهاتە دەرەوە. کەچی ئەوەندەی پێ نەئەچوو، دەستی ئەدایەوە خەباتە بەنرخەکانی خۆی، وەک: (دانانی نووسراو) و (گۆڕینی نووسراو بەزمانی کوردی) و (چاپکردنی گۆڤار و ڕۆژنامە و نووسراوان بەزمانی کوردی) و (بڵاوکردنەوە)یان بەکوردستان و هەموو جیهاندا، لەگەڵ (یاریدەدانی هەموو خەباتێکی شۆڕشگێڕانە لە کوردستاندا). هەر بەو خەباتانەیش خۆی لەبیر ئەچووەوە!.

داماوی بوێژ

(داماو) جار بەجارێ داخی دڵی خۆی لە شێوەی هۆنراوەدا هەڵ دەڕشت. ئەمە چەند دێرێکە لەو چامە (قصیدە)یەی کە لەناو بەندیخانەی (موصل)دا هەڵی بەستووە، لە ١٩٤١/٥/٢١دا:

«أدیب و زانای قومی بەختەوەر
ئازاد ئەژین و ناکێشن کەدەر
هەموو خاوەندی ناو و نیشانن
بەمڵک و ثروت، بەڕێز و شانن
چۆن هەڵ بسووڕێن بۆیان ثنایە
قسەیان فەنە و پەندە و دوعایە
ئەمن کە تأریخ نویسی کوردم
بەبرسی و ڕووتی و رذیلی مردم
خەو و خۆراکم ئاە و حسرتە
ڕۆژی دڵشادییم حپسی و ذلتە
بەدناو و ڕیسوا، بێ پشت و پەنا
بێ یار و هاودەم بێ ڕێز و دڵخوا
لەبەر بێ کەسی دائم ملکەچم
ئامانجی بەڵا و فتنەی بێ وەجم
من بێجگە لەوەی أدیبی کوردم
تأریخ نویسی زەمانی کوردم
تاوانم چییە؟ کوانێ گوناهم؟
ماکینەی گەڕت بشکێنێ ئاهم!
(داماو)وەکو کورد بێ سووچە و تاوان
لە خوا بەولاوە نیەتی خاوان».

***

هەندێ لە مەلاکانی ڕەواندزیش کە ئەوپەڕی ئازاریان ئەدا، (داماو) لەم شێوەیەدا داخی دڵی خۆی بەرامبەر شارەکەیان دەردەبڕێ:

«خراپێکی کە تۆ لە منی دەبینی
دوو پیتە پێت بڵێم با دانەمێنێ
یەکێ کوردم، دووەم ڕاستە وتارم
لەوەم زیاتر نییە سووچی نهێنی

لەوێ ڕۆژێ وە بەدبەخت و کەنەفتم
کە هاتمە شارێکی وا؛ مەرگە ژینی
گرفتاری خەم و دەردێکی وا بووم
نییە ڕزگاری تۆ مەرگم ببینی
لە دەست (کوردان) برا ژینم بەڵایە
خۆراکم تاڵە، کارم دڵ برینی
خەم و دەرد و بەڵا و گێچەڵ و شەڕ
بەڕێژەن دێ بەسەرما دەم کەوێنی
وەها (داماو)ی دەستی جهلی کوردم
کەنەفتی و ناهومێدیم کەس نەبینی»

***

هەروەها (داماو) دادی بوو لە دەست کاربەدەستە نەزانەکان، ئەیگوت:

«ئەگەر ڕووت و نەدار و بێ کەوابم
وە گەر برسی و گرفتاری هەوابم
لە خوێش و نیشتمان ئاوارە مابم
لە دەست یار و نەیارا سەر شێوابم
لەژێر جەور و جەفا و توهمەت ڕزابم
لەنێو تاریکی کونجی غەم خزابم
وەکو (مەم) بەندی زنجیری بەڵابم
وەکو (بێژەن) لە چاڵاوی قوڵابم
أسیری ظلم و إستبدادی وایم
لە خاکی خۆم غریب و بێ نەوابم
لەنێو بێگانە داماوی قضابم
بەبێ خزم و کەس و باب و برابم
ئەوەم پێ چاترە، نەک سەر نەوی کەم
لەپێش گەورەی نەزان گەردن کەچی کەم!»

***

کەچی لە ساڵی ١٩٥٣دا، بەرامبەر بەوێنەیەکی خۆی گوتوویەتی:[١]

«وێنەی وقـــار و عـــــزم و ثبـــاتم
ڕاوەســـــتـــــە هەتا هاتی وڵاتم!»

لەم وێنەیەدا (حسێن حزنی موکریانی)، کە لە نووسراوی (وێنەگەری و کۆڵێین)دا چاپی کردووە،[٢] بەجلوبەرگی کـوردییـەوە، لە شـێـوەیەکی شـەنگ و شـۆخـدا، گـۆچانەکـەی گـرتووە بەدەسـتـەوە و، ڕەپ ڕاوەستاوە، ڕووی کردۆتە ئاسۆ، چاوەڕوانیی دواڕۆژێکی پرشنگدار ئەکات بۆ (کورد) و (کوردستان).

شاکارەکانی داماو

ئەم نووسراوانەی (سەید حوسێن حوزنی) یاخود (داماو) دایناون و لە چاپی داون ئەمانەن:

١- غونچەی بەهارستان.
٢- پێشەوای ئایین.
٣- دێرێکی پێشکەوتن. مێـژووی دوو بنەمـاڵەی کـوردە کـە لە ئاووربایەگـان و دیاربـەکردا فـەرمـان ڕەوابوون.
٤- مێژووی دەوری ئەمارەت لە کوردستان ساڵی ٢٥هـ - ٦٥٦هـ.
٥- ئاوڕێکی پاشەوە حکوومەتی بەرزەکانی لە حلوان و دینەوەر.
٦- ئاوڕێکی پاشەوە حکمدارانی کورد لە هەولێر.
٧- ئاوڕێکی پاشەوە پادشای چەند بنەماڵەیەکی کورد.
٨- ئاوڕێکی پاشەوە حکمدارانی بابان.
٩- خۆشی و ترشی (بزنۆکە و مەڕۆکە).
١٠- ناودارانی کورد لە (١٢٠٠هـ) هەتا (١٣٠٠هـ).
١١- مێژووی شاهەنشاهانی کوردی زەند لە خاکی ئێراندا.
١٢- مێژووی کورد و نادرشاه.
١٣- وێنەگری و کۆڵێن (زەنگۆغراف).
١٤- بەکورتی مێژووی (میرانی سۆران).
١٥- مێژووی کوردستانی موکریان/١
١٦- گەوهەری یەگانە (بەشێکی پچکۆلەی لە حەلەب چاپ کراوە).

(١) حوزنی موکریانی بەپێی کورتەیەک لە ژیانی، کە د. کوردستـان موکریـانی نووسیـویە، لە ١٩٤٧/٩/٢٠دا کۆچی دوایی کردووە، دەبێ ئەم پارچە شیعرەی پێشتر وتبێ. بڕوانە: کوردستان موکریانی، ڕووناکی یەکەمین گۆڤاری کوردی هەولێر - دەزگەی ئاراس، هەولێر، ساڵی ٢٠٠١، ل ٢١.

(٢) نامیلکەی (وێنەگەری و کۆڵێن) لە ساڵی ١٩٣٤ لە ڕەواندز چاپ کراوە.

١٧- مێرگەی دڵان (مێژووە لە حەلەب چاپ کراوە).
١٨- دەستەگوڵی بوێژان (لە ڕەواندز چاپ کراوە).
١٩- بەکورتی هەڵکەوتی دێرێکی (مێژووە لە بەغدا لە ساڵی ١٩٤٧دا چاپ کراوە).

***

ئەم نووسراوانەیش، هی کەسانی ترن، بەڵام (داماو) لەسەر ئەرکی خۆی چاپی کردوون:

١- مەم و زین - ئەحمەدی خانی.
٢- عەقیدا ئیمانی - شێخ عەبدوڵڵا نەهری.
٣- دیوانی أدب - مصباح الديوان.
٤- دیاریی مەلا محەمەدی کۆیی.
٥- کەڵەباب - عیسا.
٦- دیاری بۆ پچووکا کوردان - فەهمی زرگلی.
٧- ترازن - سەید تەها شەمزینی.
٨- باوەڕی ئایین - شێخ سەمیعی بانەیی.
٩- ئەحمەدی - شێخ مەعروفی نۆ دێیی.
١٠- سەما و زەمین.
١١- شیرین و بەفەرهاد.
١٢- مسئلەی کوردەکان - عەبدولقادر حشمت.
١٣- دەستووری خوو بۆ کچ و کوڕ - چەند خوێندەوارێک.

***

ئەو نووسراووانەیش کە (سەید حوسێن حوزنی) دایناون و هێشتا چاپ نەکراون ئەمانەن:(*)

١- ناودارانی کورد/١
٢- مێژووی بارامی چۆبین.
٣- مێژووی کوردستان/ ١ و ٢ و ٣.
٤- مێژووی سلێمانی و شاعیرەکانی.
٥- ڕووناکی دەری دڵ و دەروون.
٦- جغرافیای دێرێکی کوردستان (موکریان و ئەردەلان و لوڕستان).
٧- ددانسازی.
٨- مێژووی دزەییان

(*) لای مامۆستا گیوی موکریانی برای پارێزراون. (ش. ف)

٩- مێژووی کۆیە
١٠- مێژووی سمکۆ و سەید تەهای شەمزینی
١١- مێژووی هەولێر
١٢- مێژووی کوردستانی باکوور و بەهەشتی شێخ عەبدولقادر و شێخ سەعیدی شەهید.
١٣- مێژووی کەرکووک
١٤- مێژووی ئیمرادانی کوردی عێراق لە (١٢٠٠) هەتا (١٢٢٥)ھ.
١٥- مێژووی ئامێدی و بادینان و یەزیدی و بابان.
١٦- مێژووی کورد و سەفەوی.
١٧- مێژووی ئیعلانی سەفەر بەر واستبدادی تورک و بێگانان لە کوردستاندا.
١٨- دوو ساڵەی کوردستانی جنوبی لە پەرتووکی (أ. ج. ولسن) وەرگیراوە.
١٩- سابڵاخ و هێز و توانای شێخ عەبدوڵڵای نەهری.
٢٠- مێژووی ئەفسەری شاهان (مێژووی بنەماڵەی سوڵتان سەلاحەدینی ئەیوبی)یە.
٢١- میللەتی کورد.
٢٢- ڕزگاری لە نەزانین (کۆمەڵایەتی)یە.
٢٣- ئاوێنەی باڵانوێن (مێژووی شارەزوور و ناودارەکانیان)ە.
٢٤- پەردەی سینەمای ئایین.
٢٥- بارزان و مەلا مستەفای بارزانی.
٢٦- مێژووی ئاسوورییان و شەڕی بارزان و عێراق.
٢٧- مێژووی ئێران لە ئەردەشێری پاپەکانەوە تا ڕەزا شای پەهلەوی.
٢٨- خەوانینی هەورامان و مەریوان.
٢٩- مێژووی ڕەواندز.
٣٠- پادشایانی ئەیوبیان و هەزبانیان.
٣١- مێژووی جاف و دزەیی و خۆشناو.

ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی داماو

١- گۆڤاری کوردستان: ئەم گۆڤارەی لە ئەستەمووڵدا لەگەڵ (محەمەد مهری)دا دەرهێناوە. (٣٧) ژمارەی لێ دەرچوو. زرنگ کاری (سیاسی) و کۆمەڵایەتی و وێژەیی و زانستی بووە. حەفتەی جارێک دەرچووە. بەزمانی تورکی و کوردی بووە. لە ساڵی ١٩١٧دا دەستی پێ کراوە. لە ساڵی ١٩١٨دا داخراوە.

٢- گۆڤاری ئارارات
٣- گۆڤاری کوردستان
٤- گۆڤاری بۆتان

٥- گۆڤاری چیا کرمانج
٦- گۆڤاری دیاربەکر
٧- گۆڤاری سۆران

ئەمانە لە شاری (حەلەب)دا دەرئەهێنران، بەنهێنی لە دژی تورکەکان و فەرەنسزەکان، کە ئەو دەمە دژی شۆڕشی شێخ سەعید وەستابوون. لە هەریەکەیان چەند ژمارەیەک دەرچوو پێیان زانرا. داخران. وا دیارە لە ساڵی ١٩٢٥دا دەرهێنرابن.

٨- گۆڤاری زاری کرمانجی: لە ساڵی ١٩٢٦دا لە ڕەواندزدا دەری ئەهێنا. تا ساڵی ١٩٣٢ ما. (٢٤) ژمارەی لێ دەرچوو.(١)

٩- ڕۆژنامەی ژیان: ئەم ڕۆژنامەیە هی (پیرەمێرد) بوو. لەسەر خواستی خۆی (سەید حوسێن حوزنی) لە ساڵی ١٩٣٤دا هاتە سلێمانی، دەستی کرد بەیارمەتی دانی. تا گەشەی پێ دا. لە (١٩٣٤/٧/٢٣)ەوە هەتا ١٩٣٤/١١/١٥) پێکەوە بوون. پاشان (داماو) بەدڵشکاوییەوە لێی جیابووەوە و لە سلێمانییەوە چووەوە ڕەواندز.

١٠- گۆڤاری ڕووناکی: گۆڤاری وێژەیی و مێژوویی و کۆمەڵایەتی بوو. لە هەولێردا مانگێ جارێک دەرئەچوو. لە ناوەند ساڵەکانی ١٩٣٥ و ١٩٣٦دا ژیا (١١) ژمارەی لێ دەرچوو. (شیت مستەفا) هەر بەناو خاوەنی گۆڤارەکە بوو. ئەرکەکە، هەمووی بەسەر شانی (سەید حوسێن حوزنی)یەوە بوو.(٢)

١١- دەنگی گێتیی تازە: گۆڤارێکی زرنگ کاری و مێژوویی و وێژەیی بوو. لە (بەغدا) لە ناوەند ساڵەکانی ١٩٤٣ و ١٩٤٥دا (٢٤) ژمارەی لێ دەرچوو. هەر مانگێ جارێک دەرئەچوو. دوایی کە بوو بەهەفتەیی لە ناوەند ساڵەکانی ١٩٤٥ و ١٩٤٦دا (٣٦) ژمارەی تری لێ دەرچوو. ئینجا بوو بەڕۆژنامەیەکی هەفتەیی. لە ناوەند ساڵەکانی ١٩٤٦ و ١٩٤٧دا (٣٤) ژمارەی تری لێ دەرچوو. باڵوێزخانەی بەریتانیا ئەرکی دەرهێنانی ئەم گۆڤارەی خستبووە سەر ئەستۆی خۆی. بەڵام لەژێر سەرپەرشتیی (داماو) دابوو. (مامۆستا تۆفیق وەهبی بەگ)یش یارمەتیی ئەدا(٣).

***

لە ڕاستیدا شاکارەکانی (داماو)، هەر ئەمەندە نەبوون. گەلێک شاکاری نهێنیشی لە دەست وەشابووەوە. بەڵام زانیارییەکی تەواوم لەو ڕووەوە دەست نەکەوت. بۆیەکا جارێ بەمەندە وازم هێنا.

(١) بۆ زیاتر بڕوانە: د. کوردستان موکریانی؛ زاری کرمانجی یەکەمین گۆڤاری کوردی ڕواندز - دەزگەی موکریانی - هەولێر ٢٠٠٢ چاپی یەکەم.

(٢) بۆ زیاتر بڕوانە: د. کوردستان موکریانی؛ ڕووناکی یەکەمین گۆڤاری کوردی هەولێر - دەزگەی ئاراس - هەولێر، چاپی یەکەم ٢٠٠١.

(٣) بۆ زیاتر بڕوانە: د. شوکریە ڕەسوڵ، گۆڤاری دەنگی گێتی تازە... سەدرهەڵدان و دەوری... هەولێر ٢٠٠٣ چاپی یەکەم.

کەسایەتیی داماو

ئەوەندە هەیە لەناو شاکارەکانی حوزنیدا:

(پێگەیاندنی خۆی) و (دامەزراندنی چاپخانەکەی) لە (حەلەب) و (ڕەواندز)دا، لە هەموویان گرنگ ترن. چونکە (حوزنی) بەهۆی ئەو دوو شتەوە توانی بیروباوەڕی کوردەواری بگۆڕێ و بیخاتە سەر ئەوەی کە هەر چەندێ مرۆڤ هەژار و بێ دەسەڵات و بێ کەس و ئاوارەبێ، لە توانایدا هەیە چارەنووس و ژیانی خۆی سەرتاپا بگۆڕێ و بیشی گەیێنێتە پۆپەی هەرە بەرزی مرۆڤایەتی و نیشتمان پەروەری و سەربڵندی. لە ڕاستیدا (حوزنی) هەرچەندە هەندێ هەڵەی ئەکرد، هەرچەندە خۆی هەموو دەمی لە بەخت و چارەنووسی خۆی بەگلەیی بوو، بەڵام بەپیاوێکی گەورە و، بەنیشتمان پەروەرێکی چاک و پاک و کارگوزار و، بەزانا و وێژەوانێکی بەنرخ دائەنرێ، کە پێویستە نەک هەر خۆی بەخۆیەوە گیانی کامەران بێ، بەڵکو نەتەوەی کوردیش پێیەوە سەربەرز و کامەران بێ.

ئایا ڕاستە داماو ناپاک و دز بوو؟!

کەچی داخەکەم لەلایەن دوژمنانی کورد و دوژمنانی خۆیەوە گەلێک بەند و باوی بۆ ڕێک خرا. گەلێک توانج و پلاری تێ گیرا گەلێک داویشی بۆ نرایەوە. کە لە ئەنجامی ئەو شتانەدا زۆر ئازار و زیان و سەرگەردانی و بەندیخانە و ئاوارەیی و هەژاری و دەردەداری چێشت. پێیان ئەگوت: ناپاکە و بۆ کەڵکی ئینگلیزەکان ئەجوولێتەوە. پێیان ئەگوت: خۆفرۆشە و بۆ کەڵکی ناپوختەی خۆی کەڵکی گشتی ئەخاتە ژێر پێیەوە. پێیان ئەگوت: بەلێشاو پارە لە ئینگلیز وەرئەگرێ و نۆکەرێکە لە نۆکەرە گرنگەکانی ئینگلیز!...

جارێکیان هەندێ لە مەلاکانی ڕەواندز بڕیاری خوانەناسی و کوشتنیان دا. جارێکیان مەڕسەربڕێکیان لێ هان دا تێر و پڕ جنێو و قسەی ناشیرینی پێ ئەگوت. جارێکیشیان کردیان بەدز و توندیان کرد لە بەندیخانە و دایشیان بەدادگا و دووریشیان خستەوە لە ڕەواندز!... تا ماوەیەک (سەید تەها)ی سەرداری ڕەواندز ئەیپاراست. بەڵام داخەکەم زۆری پێ نەچوو، لە دەستی چوو.

ئینگلیزەکان لەو سەردەمەدا دەسەڵاتیان زۆر بوو بەسەر عێراقدا. بەلێشاویش پارەیان ئەدا بەپیاوەکانی خۆیان. جا ئەگەر (حوزنی) پیاوی ئەوان بووایە، بۆ چ لەم هەموو ساڵانەدا بەهەژاری و دەستکورتی و نابووتییەوە ئەژیا ؟... یاخود چۆن فەرمانبەرانی عێراق ئەیان وێرا بەو جۆرە تەنگەتاو و ڕیسوا و سەرگەردانی بکەن؟!... پیاوێک ئەگەر خەریکی کار و فەرمانی داگیرکەرانی ئینگلیزبێ، بۆ چ خۆی بەنووسین و چاپ کردن و بڵاوکردنەوەی نووسراوانە وە خەریک ئەکات، کە تا ئێستاکەیش هیچ نووسەرێک، بەو بابەتانەوە، ژیان و گوزەرانی بۆ بەڕێوە ناچێ؟!.

لەسەرێکی تریشەوە ئەگەر (حوزنی) بۆ کەڵکی تایبەتیی خۆی بگەڕایە و، بەتەنگ چاکەی خۆیەوە بووایە، ئەیتوانی زۆر بەئاسانی ببێتە فەرمانبەرێکی شایستەی خۆی، کە بتوانێ بەمووچەیەکی شایستەوە، خۆی و خێزانەکەی لەوپەڕی خۆشگوزەرانیدا بژی. چونکە ئەو سەردەمە خوێندەوار و تێ

گەیشتوو و جیهان دیدەی وەک ئەو کەم هەبوو. فەرمانڕەوایی عێراق خوا خوای بوو، یەکێکی وەک ئەو ببێ بەفەرمانبەر، تا کەڵکی لێ ببینێ. ئەو لە ساڵی ١٩٢٦دا گەیشتە ڕەواندز. گەلێک پیاوی گەورەی ئەناسی، لەناو کورد و لەناو بێگانەدا، کە ئەیانتوانی بۆی تێ بکۆشن و دایمەزرێنن لە دەزگایەکی نایابی میریدا. بەڵام (حوزنی) خۆی لە فەرمانبەریی نەگەیاند. چونکە ئاواتی هەرە نازداری ئەو ئەوەبوو کە لە ڕێگای نووسراو دانان و نووسراو چاپ کردن و نووسراو بڵاوکردنەوە، هەروەها لە ڕێگای وتار دانەوە، لەناو کۆڕە نەتەوەییەکاندا، کوردەوارییەکەی لە خەو ڕاپەڕێنێ و زیندووی بکاتەوە و، بیریشی ڕۆشن بکاتەوە و ڕێگای سەربەستی و کامەرانی و سەربەرزیشی پێشان بدات، تا ڕوو بکاتە پێشکەوتن و ئەویش وەک هەموو گەلێک بەسەربەرزییەوە بژی. بەواتایەکی تر (حوزنی) بۆ بیروباوەڕەکانی ئەژیا، بۆ خۆی ئەژیا. گوێی نەئەدایە پێویستییەکانی کامەرانی و خۆشگوزەرانی خۆی، گوێی نەدایە ئامانجە گشتییەکانی خۆی کە بریتی بوون لە ڕزگاربوونی کورد لە دەست هەژاری و نەخوێدەواری و نەخۆشی و ژێردەستی. جا پیاوێک: ئەمانە ئاوات و ئامانجی بووبن و، ئەمانە ڕێگای خەباتی بووبن، ئەچێ ئەبێ بەپیاوی ئینگلیز یاخود داگیرکەرانی نیشتمانەکەی خۆی؟!.

لە ڕاستیدا (حوزنی) وەک هەموو ڕۆشنبیرێکی شۆڕشگێڕ، بەئاشکرا و بەنهێنی تێ ئەکۆشا بۆ ئەوەی دۆست پەیدا بکات بۆ نەتەوەکەی خۆی، لە گەورە پیاوانی خۆ و بێگانە، تا لە کاتی پێویستا بۆ کەڵک و چاکەی نیشتمانەکەی خۆی، ئەو دۆستایەتییەیان بەکاربهێنێ. لەناو ئینگلیزەکانی ئەو سەردەمەیشدا هەندێ دۆستی پەیدا کردبوو، وەک (ئەدمۆندس) کە ئەوساکە ڕاوێژکاری کاربەدەستی ناوەوە، واتا (مستەشاری وەزارەتی داخلیە) بوو. ئەمانە کە ئەهاتنە ڕەواندز (حوزنی)یان وەک پیاوێکی کوردی زانا و ڕۆشنبیر ئەهاتە پێش چاو. ئەهاتنە سەردانی چاپخانەکەی و باخچە جوانەکەی لە ڕەواندزدا و، ئەبوون بەئاشنای. لە شارەزاییەکەی لە وێژە و مێژوو و کۆمەڵایەتیی کورددا، کەڵکیان وەرئەگرت، جا (داماو) کە فەرمانبەرەکانی عێراق تەنگەتاویان ئەکرد، بەناچاری پەنای ئەبردە بەر ئەو دۆستە ئینگلیزانەی تا ڕزگاری بکەن. ئەوانیش لە سنووری دەست ڕۆیشتنی خۆیان و یاسادا یارمەتییان ئەدا. چونکە خۆیشیان لە فەرماندارانی عێراق بوون!.

(حوزنی) لەناو ڕووسەکانیشدا گەلێک ڕۆژهەڵاتناسی گەورە گەورەی ئەناسی و نامەکاریشی لەگەڵدا ئەکردن. وەک؛ (ف. مینۆریسکی) و (ب. نێکیتین). هەروەها ڕۆژهەڵاتناسێکی ئەڵمانیشی ئەناسی. ناوی (کارڵ هەدەنگ) بوو. نامەکاریی لەگەڵدا ئەکرد. لەناو کوردەکانیشدا (جلادەت بەدرخان، کامەران بەدرخان، فەرەجوڵڵا زەکی کوردی، محەمەد ئەمین زەکی، تۆفیق وەهبی، ڕەفیق حلمی، مەلا گچکەی هەولێر، مەلا محەمەدی کۆیە، شێخ محەمەدی مەزن، شێخ ئەحمەدی بارزانی، مەلا مستەفای بارزانی، سەید تەهای شەمزینانی، قازی محەمەدی سابڵاخ)، کە هەموویان پیاوی کەڵە کەڵە و ڕۆشنبیربوون، داماویان خۆش ئەویست و ڕێزیان لێ ئەگرت و، ئەگەر کارێکیشی بکەوتایە لایان یارمەتییان ئەدا.

بێجگە لەمە من وام دێتە پێش چاو کە (داماو) تێکەڵیی لەگەڵ زۆربەی بزووتنەوە نهێنییەکانی کورددا هەبوو. دوور نییە کە ئەندامیش بووبێ لەناو هەندێ لەو کۆمەڵە نهێنییانەدا. جا پیاوێکی وەک

ئەو ئەگەر پەیوەندیی لەگەڵ گەورە پیاوان و دەسەڵاتدارانی کورد و بێگانەدا پەیدا نەکات، چۆن کار و فەرمانە گشتییەکانی خۆی و کۆمەڵەکانی خۆی پێ جێبەجێ ئەکرێ؟!

جا لە پێش شەڕی یەکەمی جیهانی و پاش شەڕەکەیشدا هەتا ئەم چەند ساڵەی دواییە ڕۆشنبیرەکانمان لەو باوەڕەدا بوون کە لە تواناادا هەیە کەڵک لە فەرمانڕەواییەیە بێگانەکان وەربگیرێ بۆ کاروبارە گشتییەکانی کورد و کوردستان. لەبەر ئەمە نەک (حوزنی)، زۆربەی ڕۆشنبیرەکانی تریش تێکەڵییان لەگەڵ ئینگلیزەکان و فەرەنسزەکان و ڕووسەکان و ئەمریکاییەکاندا ئەکرد بۆ مەبەستی گشتیی کوردەواری. جا لەبەر ئەم هۆیانە، هەموویان، من لەو باوەڕەدام کە (داماو) هەر تێکەڵییەکی لەگەڵ ئینگلیز یاخود بێگانادا کردبێ، بەنیازی پاک بووە، نەک خراپ. واتا بۆ کەڵکی کوردەواری بووە، نەک بۆ کەڵکی ناپوختەی خۆی!... یانە پڕ ئەرک و ئازار و هاوارەکەی و، بەرهەمە گەورە و گرنگەکانیشی بەڵگەن بۆ ئەوەی کە (حوزنی) یەکێک بووە لە نیشتمانپەروەرە گەورەکانی کورد، کە بلیمەتییەکەی خۆی و وێژەوانی و زاناییەکەی خۆی، تا ما، بۆ کەڵکی کوردەواری و کوردستان تەرخان کرد.

جیا پیاوێک کە وابێ، دوورە لەوەی کە دزبێ، یاخود ناپاک و تا ئێستاکەیش بەڵگەیەکم دەست نەکەوتووە کە ئەو تاوانانەی خستبوویانە پاڵی ڕاست دەربچن.

مردنی حزنی

حوزنی لەتاو تەنگەتاوکردنی دوژمنەکانی کورد وخۆی نەیتوانی لە ڕەواندزدا بمێنێتەوە. چونکە داویان بۆ نایەوە و بەدزێتیی سێ کەللە شەکر و دوو گوریس و سێ باتمان خوریییەوە بەدناویان کرد وخستیانە بەندیخانەوە!...

لەبەردەم دادگاشدا بڕیاری بەسەردا درا!... لەمەدا هەندێ لە مەلاکانی ڕەواندز بەناڕەوا لە ڕووی دادگادا تاوانەکەیان خستە ئەستۆی. کەچی لە پاش بڕانەوەی چەندوچوونکردنی دادگە بەماوەیەک، هەر ئەو مەلایانە خۆیان هاتنە لای بۆ ماڵەوە و پەشیمانبوونەوە و داوای چاوپۆشی و لێ خۆش بوونیشیان لێ کرد!... گوتیان: «بمان بەخشە بەزۆر پێمان کرا؟!» (حوزنی)یش لەسەر ئەو کەتن و ڕیسواییە، دڵی لە ڕواندز هەڵکەندرا و لەسەر ئامۆژکاری دۆستەکانی گواستییەوە بۆ بەغدا. ئەو کاتە ١٩٤٣/١١/١٨ بوو. ئەم کارەساتە کارێکی زۆری لە (حزنی) کرد. بەسەزمانە، هەموو دەم لێکی ئەدایەوە و خەفەتی پێ ئەخوارد. هەستی بەسپڵەیی و دڵڕەقی و ناهەمواریی کۆمەڵایەتییە ڕزیوەکەمان ئەکرد. هەر بەجارێک ژیان و جیهانی لەبەرچاو کەوت. دوایی ئەمە کاری کردە سەر تەندروستیی لەش و هۆشی و لە ١٩٤٧/٩/٢٠دا لە شەودا کوتوپڕ کەوت بەدەما و مرد.

لەسەر مردنی (حوزنی) گەلێک مقۆ مقۆ کرا. هەندێک ئەیانگوت: ژنەکەی دەرمانخواری کردووە بەپەنجەی ئینگلیزەکان. هەندێکیش ئەیانگوت لە داخانا مردووە. ئەمەیش بۆ ئێمە بەتەواوەتی ڕاستیی دەرنەکەوتووە. بەڵام ڕاستییەکەی هەرچۆنێک بێ، نەتەوەی کورد بەمردنی (سەید حسێن حزنی) زانایەکی گەورە و نیشتمان پەروەرێکی سەربڵند و وێژەوانێکی خاوەن بەرهەمی گەورەی لە دەست چوو، کە پێویستە لەسەر هەموومان چاکەکانی بدەینەوە. با لە دوای مردنیشی بێ، تا گیانی شاد بکەین. ئەویش

بەم جۆرە کە کاربەدەستانی کورد بخەینە سەر ئەوەی (پەیکەر)ێک بۆ (حوزنی) دروست بکرێ و لەسەر چەقی ڕێگای شاری (ڕەواندز)دا دابنرێ – بەمەرجێ شێوەی کۆمەڵە نووسراوێکی گەورە و چاپخانەیەکیش لە پەیکەرەکەدا دیاربێ. هەروەها پێویستە نووسراوە چاپ نەکراوەکانیشی چاپ بکەین.

بێجگە لەمە خانووەکەی (حوزنی) –ئەگەر مابێ– بپارێزرێ و هەر نووسراو و کەلوپەلێکیشی لێ بەجێ ماوە، لەو خانووەدا دابنرێ. بۆ ئەمەی هەر دۆستێکی کورد و خوێندەوارێ رووی کردە شاری (ڕەواندز) سەرێک لە خانووەکەی (حوزنی) و نووسراوەکانی و کەلوپەلەکانی بدات و چاوی خۆی پێ ڕۆشن بکاتەوە. تا هەر هیچ نەبێ داماو کە لە هەموو ژیانی خۆیدا خۆشییەکی وای نەدی، لە پاش مردنی گیانی بەم ڕێزگرتن و کار پەسەندکردنەمان شادبێ.

(داماو) کە گیانی پاکی بەخاک سپارد، هەر ژنێکی لێ بەجێما، بەسەزمانە منالی نەبوو جێی بگرێتەوە. ئەیگوت: «منالەکانم نووسراوە کوردییەکانمە. بەوان چاوی خۆم ڕۆشن ئەکەمەوە».

برایەکیشی لە پاش بەجێ ماوە، ناوی (مامۆستا گیوی)ە. کە ئەمیش چەشنی کاکی هەر لەسەر ئەو ڕێگایە ئەڕوات کە ئەو پیارۆیی بوو. بێجگە لەوە برایەکی دڵسۆزی بووە. لە تەنگانە و خۆشیدا لەگەڵیابوو. ئێستاکەیش شەو و ڕۆژ شادی ئەکات. هەر بەچەشنی ئەویش ڕاژەی گرنگ گرنگ پێشکەشی نەتەوەکەی خۆی ئەکات. بێ گومان (مامۆستا گیو)یش کە چەشنی خوالێخۆش بووی کاکی خەبات ئەکات، شایستەی هەموو ڕێزگرتن و یارمەتی و خۆشەویستییەکی هەموومانە. لە دانانی ئەم نووسراوەدا، بەشی هەرە گەورەی زانیارییم لەو وەرگرت. لەبەرئەوە پڕ بەدڵ سوپاسی ئەکەم و لە خوام ئەوێ لەم کۆششە پیرۆز و بەرزەیدا کە بەدرێژایی تەمەنی خۆی خەریکێتی سەرکەوێ و بەخۆشی و کامەرانییەوە بژی.

درووود بۆ گیانی پاکی (داماو) و خۆشی لە کەسوکارە بەڕێزەکانی و نەتەوەی کوردیش کە پیاوی وایان تیا هەڵکەوتووە.

سلێمانی: ١٩٧٢/١/٦
شاکر فەتاح

دەربارەی داماو

«ئەم فاضلە بەهمنە –مەبەسی سەید حسێن حزنییە– بەغیری دوام کردن لەسەر نشری (زاری کرمانجی) لەژێر انواعی عنواندا گەلێ مباحثی بەقیمت و نەزانراوی تأریخی کوردی نشر کرد و بۆ تنویر و تشویقی لاوانی کوردی عێراق همت غیرتێکی زۆر گەورەی صرف کرد و ئەیکا».

(محەمەد ئەمین زەکی)

خاوەنی نووسراوی (خلاصییەکی تأریخی کورد و کوردستان) جلدی اْول، جزمی دووەم، لاپەڕە (٣١٨) ساڵی ١٩٣١.

(تەواو)